

SL(5)531 – Gorchymyn Cyflogau Amaethyddol (Cymru) 2020

Cefndir a Diben

Mae Gorchymyn Cyflogau Amaethyddol (Cymru) 2020 ("y Gorchymyn") yn gwneud darpariaeth ynghylch y cyfraddau tâl isaf a'r telerau a'r amodau cyflogaeth eraill i weithwyr amaethyddol. Mae'r Gorchymyn yn dirymu ac yn disodli Gorchymyn Cyflogau Amaethyddol (Cymru) 2019 gyda newidiadau sy'n cynnwys cynnydd yn yr isafswm cyflog fesul awr yn 2019 ar gyfer gweithwyr amaethyddol.

Gwneir y Gorchymyn hwn o dan adrannau 3, 4(1) a 17 o Ddeddf Sector Amaethyddol (Cymru) 2014.

Gweithdrefn

Negyddol.

Materion technegol: craffu

Nodir tri phwynt technegol i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.2 mewn perthynas â'r offeryn hwn:

Rheol Sefydlog 21.2(v) – bod angen eglurhad pellach ynglŷn â'i ffurf neu ei ystyr am unrhyw reswm penodol.

1. Mae erthygl 2 o'r Gorchymyn yn nodi diffiniadau o dermau a ddefnyddir yn y Gorchymyn. Nodir yn erthygl 2 "mae i'r "isafswm cyflog cenedlaethol" yr ystyr a roddir iddo gan adran 10". Nid oes cyfeiriad arall at yr isafswm cyflog cenedlaethol yn y Gorchymyn. At hynny, nid oes cyfeiriad at y ddeddfwriaeth y gellir dod o hyd i "adran 10" ynddi. Gofynnir am eglurhad gan Lywodraeth Cymru i gadarnhau pam mae'r diffiniad hwn wedi'i gynnwys yn y Gorchymyn; a lle gellir dod o hyd i "adran 10" a sut y bydd hyn yn cael ei adlewyrchu'n iawn yn y Gorchymyn.

2. Mae angen esboniad pellach ynghylch pam mae erthygl 15 o'r Gorchymyn yn gosod didyniadau cyflog gwahanol iawn y caniateir eu gwneud mewn cysylltiad â gweithwyr amaethyddol sy'n manteisio ar lety.

Mae erthygl 15(1) o'r Gorchymyn yn dweud y caiff y cyflogwr, yn ystod unrhyw wythnos pan fo cyflogwr yn darparu tŷ i weithiwr amaethyddol ar gyfer yr wythnos gyfan honno, dynnu'r swm o £1.50 oddi ar gyflog y gweithiwr amaethyddol sy'n daladwy ar gyfer yr wythnos honno. Mae erthygl 2 yn diffinio "tŷ" fel "tŷ annedd cyfan neu lety hunangynhwysol y mae'n ofynnol i'r gweithiwr amaethyddol fyw ynddo yn rhinwedd contract gwasanaeth y gweithiwr amaethyddol er mwyn cyflawni ei ddyletswyddau mewn modd priodol neu well ac mae'n cynnwys unrhyw ardd o fewn cwrtel y tŷ annedd neu'r llety hunangynhwysol hwnnw".

Mae erthygl 15(2) o'r Gorchymyn yn dweud y caiff y cyflogwr, yn ystod unrhyw wythnos pan fo cyflogwr yn darparu llety arall i weithiwr amaethyddol, dynnu'r swm o £4.82 oddi ar gyflog y gweithiwr amaethyddol sy'n daladwy ar gyfer pob dydd yn ystod yr wythnos y darperir llety arall i'r gweithiwr. Diffinnir "llety arall" hefyd yn erthygl 2 o'r Gorchymyn, ac mae'n cynnwys unrhyw lety heblaw tŷ ond sy'n addas i bobl fyw ynddo; sy'n ddiogel ac yn ddiddos; sy'n darparu gwely i'w ddefnyddio gan bob gweithiwr amaethyddol unigol yn unig; ac sy'n darparu dŵr yfed glân, cyfleusterau glanweithdra addas a



digonol a chyfleusterau ymolchi i weithwyr amaethyddol. Tybir y gallai hyn gynnwys ystafell gysgu, hostel neu debyg.

Mae'n syndod y gall gweithiwr amaethyddol y darperir tŷ preifat hunangynhwysol iddo gynnal didyniad o £1.50 yr wythnos yn unig er mwyn byw yn y tŷ hwnnw. Fodd bynnag, caiff gweithiwr amaethyddol a gaiff y budd llai o wely mewn llety a rennir yn unig gynnal didyniad o £24.10 yr wythnos (ar sail wythnos waith pum diwrnod). Mae angen ymateb y Llywodraeth i esbonio'r anghysondeb hwn o ran didyniadau. Rydym yn nodi y codwyd y pwynt hwn yn ein hadroddiad ar Orchymyn Cyflogau Amaethyddol (Cymru) 2018 hefyd ond ni roddodd ymateb y Llywodraeth esboniad llawn am yr anghysondeb ar yr achlysur hwnnw.

Rheol Sefydlog 21.2(vii) – ei bod yn ymddangos bod anghysondebau rhwng ystyr testun Cymraeg a thestun Saesneg

3. Mae geiriad y penawdau a ddefnyddir ar gyfer y tablau yn atodlenni 1 a 2 i'r Gorchymyn yn wahanol yn y testun Cymraeg a Saesneg. Yn ogystal â hynny, yn y testun Cymraeg, ceir anghysondeb yn y penawdau a ddefnyddir ar gyfer y tablau yn atodlenni 1 a 2, a'r atodlenni sy'n weddill.

Rhinweddau: craffu

Nodwyd un pwynt i gyflwyno adroddiad arno o dan Reol Sefydlog 21.3 mewn perthynas â'r offeryn hwn.

Rheol Sefydlog 21.3(ii) – ei fod o bwysigrwydd gwleidyddol neu gyfreithiol neu ei fod yn codi materion polisi cyhoeddus sy'n debyg o fod o ddiddordeb i'r Cynulliad

1. Nodwn y torwyd y rheol 21 diwrnod (h.y. y rheol y dylai 21 diwrnod fod rhwng y dyddiad y gosodir is-ddeddfwriaeth gerbron y Cynulliad a'r dyddiad y daw'r is-ddeddfwriaeth i rym), a'r esboniad am dorri'r rheol a ddarparwyd gan Rebecca Evans AC, y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd, mewn **llythyr** at y Llywydd dyddiedig 30 Mawrth 2020.

Yn benodol, nodwn y hyn y mae'r llythyr yn ei ddweud am gynnydd y Gorchymyn hwn, yn yr ystyr bod Panel Cynghori ar Amaethyddiaeth Cymru ("y Panel") wedi cytuno "i gynyddu'r cyfraddau cyflog amaethyddol isaf (AMW) ac ymgynghori ar y cynigion yn hydref 2019. Bwriad y Panel oedd gweld y Gorchymyn newydd yn dod i rym ar 1 Ebrill, yr un dyddiad ag y deuai'r cynnydd yng Nghyflog Byw Cenedlaethol y DU (NLW) a'r Isafswm Cyflog Cenedlaethol (NMW) i rym. Fodd bynnag, cafwyd oedi o ddeufis cyn cyhoeddi'r NMW/NLW yn sgil galw'r etholiad cyffredinol. Ailgynullodd y Panel i ystyried cyfraddau arfaethedig yr isafswm cyflog amaethyddol yng ngoleuni'r cyhoeddiad a chyflwynodd wedi hynny Orchymyn diwygiedig".

Dywed y Gweinidog yn ei llythyr "nad oes angen cadw at y confensiwn 21 niwrnod oherwydd yr amgylchiadau na fu modd eu hosgoi a arweiniodd at arafu'r broses a bod cyfiawnhad dros hynny". Hefyd, dywed fod "cyfiawnhad dros gwtogi ar yr oedi ar gynyddu cyfraddau cyflogau amaethyddol am y byddai hynny'n lleihau'r amser y bydd gweithwyr amaethyddol sy'n dod o dan yr AMW yn dioddef anfantais o ran cyfraddau'u cyflogau a byddai'n ei gwneud yn haws i gyflogwyr amaethyddol gydymffurfio." Mae'r **Memorandwm Esboniadol** ar gyfer y Gorchymyn yn honni y byddai unrhyw oedi yn cosbi'r gweithwyr amaethyddol hynny y telir cyfraddau cyflog is iddynt ar hyn o bryd nag y byddent wedi rhagweld eu cael o 1 Ebrill 2020.



Y goblygiadau yn sgil ymadael â'r Undeb Ewropeaidd

Ni nodwyd unrhyw bwyntiau i gyflwyno adroddiad arnynt o dan Reol Sefydlog 21.3 mewn perthynas â'r offeryn hwn.

Ymateb y Llywodraeth

O ystyried yr amgylchiadau presennol o ran y coronafeirws, mae angen ymateb gan Lywodraeth Cymru cyn gynted ag sy'n rhesymol ymarferol mewn perthynas â phob un o'r pwyntiau adrodd technegol.

Trafodaeth y Pwyllgor

Trafododd y Pwyllgor yr offeryn yn ei gyfarfod ar 4 Mai 2020 ac mae'n cyflwyno adroddiad i'r Cynulliad yn unol â'r pwyntiau adrodd uchod.

